C U R T E A D E A P E L N O R D

Dosarul nr.21rji-1143/24 Judecătoria Orhei sediul Telenești
1-1912600938-03-21rji-17092024 Judecător Gh.Popa

D E C I Z I E
În numele Legii
27 februarie 2025

Colegiul penal al Curţii de Apel Nord,
având în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei de judecată Ion Talpa
Judecători Ghenadie Liulca, Oxana Mironov

a judecat în lipsa părților, în ordine de recurs, recursul declarat de către condamnatul Chicu Valeriu împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 21.12.2023, prin care a fost respinsă plângerea acestuia împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție.

După expunerea esenței cauzei de către judecătorul raportor, ţinând cont de materialele prezentate instanței, pentru expunere asupra recursului, Colegiul, -

C O N S T A T Ă:

La data de 04.03.2019, condamnatul Chicu Valeriu, ispășind pedeapsa în Penitenciarul nr.17 Rezina, a depus plângere împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitor la condițiile de detenție în P-13 Chișinău care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile prevenitului și condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

În cadrul examinării cauzei în instanța de fond, s-a constatat că, condamnatul a mai depus plângeri împotriva administrației instituțiilor penitenciare la 14.02.2019, 21.10.2019, 15.02.2020, 15.03.2021 și 11.05.2021 referitor la condițiile de detenție în P-17 Rezina, care conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

În motivarea plângerii, indică, că în timpul ispășirii pedepsei detenției pe viață, în Penitenciarul nr.13 Chișinău și nr. 17 Rezina, în perioada anilor 2014 până în prezent, s-a deținut în condiții inumane.

A menționat, că celulele în care s-a deținut erau supraaglomerate. Condițiile în aceste celule erau neigienice și antisanitare. Astfel, persista mucegaiul, iarna era frig, iar vara era foarte cald. Alimentația era necorespunzătoare. Celulele nu erau

ventilate suficient. Nu a avut acces la servicii medicale corespunzătoare. A explicat că în P-13 Chișinău, în celulă de deținеau mai mult de 10 persoane. În celule persistau insecte și rozătoare, acestea creând deranj inclusiv în perioada nopții.

La data de 09.06.2016 a fost transferat în IP-17 Rezina, periodic fiind transferat în P-13 Chișinău. Condițiile de detenție în P-17 Rezina la fel erau foarte rele, persista umiditate. La moment se deține în celula 29, unde condițiile s-au mai ameliorat. În calitate de mecanism compensatoriu, a solicitat ca pentru perioada de timp în care s-a deținut în condiții inumane, inclusiv în arest preventiv să-i fie acordată despăgubire bănească.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Rezina) din 12 iulie 2022 a fost admisă parțial plângerea condamnatului Chicu Valeriu.

S-a constatat faptul că, condamnatul Chicu Valeriu, a fost deținut succesiv, cu statut de condamnat în Penitenciarele nr.17 Rezina și nr.13 Chișinău, în perioada 09.06.2016-08.09.2020, timp de 1552 (una mie cinci sute cincizeci și două) zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În condițiile art.473/4 alin. (4) CPP, s-a redus pedeapsa condamnatului Chicu Valeriu, cu 155 (una sută cincizeci și cinci) zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarele nr.17 Rezina și nr.13 Chișinău, în condiții contrare prevederilor art.3 CEDO.

Deoarece Chicu Valeriu este condamnat la detenție pe viață, termenul de pedeapsă redus în condițiile art.473/4 alin. (4) CPP, de 155 (una sută cincizeci și cinci) zile, a fost considerat drept termen ispășit efectiv de condamnat.

În privința perioadei rămase de 2 (două) zile, calculate în condițiile art. 473/4 alin. (4) CPP, s-a acordat cu titlu de compensare condamnatului Chicu Valeriu, suma de bani în mărime de 100 (una sută) lei, adică, câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care s-a dispus că urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a respins ca fiind depusă tardiv, capătul din plângerea condamnatului Chicu Valeriu referitor la constatarea faptului detenției cu statut de prevenit și condamnat în condiții contrare art.3 CEDO, în Penitenciarul nr.13 Chișinău, în perioada 17.10.2014-09.06.2016.

Capătul de plângere privind constatarea încălcării drepturilor privind condițiile de detenție a condamnatului, garantate de art.3 CEDO, pentru deținerea lui Chicu Valeriu în Penitenciarul nr. 17 Rezina, în celula cu nr. 29, începând cu 08.09.2020 până în prezent, s-a respins ca neîntemeiată.

Împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 12 iulie 2022, a declarat recurs administrația Penitenciarului nr.17-Rezina solicitând admiterea recursului, casarea încheierii, pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie respinsă

plângerea condamnatului Chicu Valeriu privind aplicarea prevederilor art.473/2-473/4 CPP ca fiind neîntemeiată și nefondată, precum și tardiv înaintată.

Împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 12 iulie 2022, a declarat recurs și condamnatul Chicu Valeriu solicitând admiterea recursului și remiterea cauzei la rejudecare, cu dispunerea despăgubirii în valoare bănească pentru fiecare zi în care a fost deținut în condiții inumane și degradante în penitenciar.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 09.03.2023 recursul declarat de administrația Penitenciarului nr.17-Rezina și recursul declarat de condamnatul Chicu Valeriu împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 12 iulie 2022, au fost admise, s-a casat integral încheierea, cu trimiterea cauzei la rejudecare către instanța de fond, în alt complet de judecată.

La nouă rejudecare a cauzei, prin încheierea Judecătoriei Orhei sediul Telenești din 21.12.2023 s-a respins ca fiind neîntemeiată plângerea condamnatului Chicu Valeriu cu privire la constatarea faptului detenției în condiții inumane și degradante care, conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Împotriva încheierii în cauză a declarat recurs condamnatul Chicu Valeriu solicitând casarea acesteia, cu reducerea pedepsei în condițiile prevederilor art.473/ alin. (4) CPP, pentru deținerea în condiții contrare CEDO.

În susținerea poziției a indicat, că în conținutul plângerilor și referințelor depuse a descris cu lux de amănunte toate condițiile precare pe perioada deținerii sale în instituțiile penitenciare nr.17 Rezina și nr.13 Chișinău, or, instanța de fond a omis a se expune asupra: referințelor depuse la recursul administrației instituției penitenciare nr. 17 Rezina; explicațiilor altor deținuți; plângerii înaintată Avocatului Poporului, unde a indicat condițiile dezastruoase în care s-a deținut în celula nr.31; materialelor înaintate conform art.473/2 alin.(1) și (2) CPP; explicațiilor expuse verbal prin intermediul teleconferinței din cadrul ședinței de judecată din 11.12.2023.

A notat recurentul, că din data de 09.06.2016 în Penitenciarul nr.17 Rezina s-a deținut în condiții de groază, fiind supus torturii, ceia ce i-a provocat suferințe fizice și psihice, ceia ce la fel constituie încălcarea prevederilor CEDO.

Menționează, că pe toată perioada deținerii în Penitenciarele nr.13 Chișinău și nr.17 Rezina, a fost lipsit de posibilitatea de a face un duș, având acces doar o dată în săptămână, ceia ce nu corespunde necesităților igienice a unei persoane, fiind nevoit de a se îmbăi în celula unde se deținea, cu apă rece. Apa potabilă cu care se alimentează condamnații din Penitenciarul nr. 17 Rezina nu corespunde calității, nefiind filtrată, curge cu rugină, la fel și alimentația fiind de o proastă calitate, nefiind respectată norma minimă de alimente, ceia ce adus la provocarea multor boli.

Pe parcursul executării pedepsei în Penitenciarul nr.17 Rezina plimbările la aer având loc sub acoperișul cu foi de ardezie, ceia ce prezintă un factor de risc pentru sănătate, fiind imposibile plimbări în asemenea condiții pe perioada caldă a anului, fiind lipsit de posibilitatea de a se plimba în curtea penitenciarului, pe sol, sau pe terenul sportiv, sau să participe la programe sociale.

Evidențiază, că asistența medicală în Penitenciarul nr. 17 Rezina este insuficientă, deținuții fiind lipsiți de posibilitatea de investigații medicale performante, de a fi examinați în prealabil, lipsind și cadre medicale calificate, motiv pentru care a fost diagnosticat cu mai multe boli.

A relatat, că administrația instituției penitenciare nr.17 Rezina nu a prezenta probe obiective ce ar argumenta condițiile ce țin de supraaglomerarea celulelor de deținere a deținuților, nefiind o îmbunătățire a condițiilor din Penitenciare nr. 13 Chișinău și 17 Rezina.

Potrivit art.447 alin.(1) CPP, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezenţa părţilor la proces*, alin.(2) stipulând, că *instanţa de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părţilor la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinţei*.

La data de 01.03.2024, condamnatul Chicu Valeriu a depus supliment la cererea de recurs prin intermediul căreia a optat pentru recunoașterea detenției în Penitenciarul nr. 13 Chișinău și nr. 17 Rezina, în condiții contrare art. 3 CEDO, precum și participarea la examinarea cererii de recurs.

În motivare, a susținut, că instanţa de fond prin încheierea emisă nu s-a expus asupra tuturor circumstanţelor de fapt şi de drept, ceia se egalează cu faptul că nu au fost auzite părţile. Din anul 2014 şi până când s-a deţinut în Penitenciarul nr.13 Chişinău, conform informației prezentate şi confirmate prin Raportul prezentat de Administraţia Penitenciarului nr.17 Rezina, unde suferă de aceleaşi condiţii grele de detenţie, care nu se deosebesc de cele descrise în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, caracterizate prin faptul că: *în celule lipseşte lumina satisfăcătoare şi* accesul *la lumina solară; toate celulele sunt în stare deplorabilă, fără reparaţie şi murdare; în toate celule este umed permanent şi este rece, lipseşte ventilaţia suficientă, fapt care provoacă diferite maladii, găurile de la canalizare sunt în coridor, condiţiile sanitare sunt foarte rele, deoarece blocurile sanitare - lavoarele şi veceurile sunt în celulă şi fără a fi despărţite de la locul de trai, fapt care provoacă existenţa permanentă a mirosului neplăcut şi a mirosului de mucegai, spălarea şi uscarea hainelor personale se efectuează în celule, ce generează umiditate, miros neplăcut de mucegai şi incomodităţi pe perioada detenției; celulele de detenţie sunt supra aglomerate, iar principiul metrajului de detenţie pentru fiecare deţinut nu se respectă; în celule comune se deţin persoanele care administrează articole de tutungerie (fumează) împreună cu cei care nu suportă fum de tutun; mâncarea şi asistenţa medicală nu corespunde normelor şi*

standartelor internaţionale; lipseşte aprovizionarea satisfăcătoare a deţinuţilor cu haine personale, lengerii de pat; asigurarea cu obiecte sanitare de prima necesitate; baia se efectuează mai rar o dată pe săptămână din cauza supraaglomerării penitenciarului şi lipsei în de ajuns a locurilor special amenajate în cest sens, ceia ce contravine prevederilor Constituției R.Moldova și a art. 3 CEDO.

A indicat, că raportul prezentat de către administraţia Penitenciarul nr.17 Rezina, prezentă o informație generală, pentru perioada deţinerii cu privire la suprafaţa ce revine unui deținut în celulele în care a fost deţinut, din care reiese suprafaţa de sub limita de 4 m^2 per deţinut, nefiind probată şi respectarea condiţiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor, cât şi artificial prin intermediul instalaţiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deţinuţii sunt asiguraţi cu minimul necesar pentru trai, că deţinuţii zilnic sunt verificaţi de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenţie invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării prejudiciu moral îi revine reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare (art.473/3 alin.(2) CPP).

Consideră, că alegaţiile reprezentatului Penitenciarului nr.17, la aceste aspecte, sunt declarative şi lipsite de suport probatoriu. Cu referire la condiţiile sanitare igienice, sistemul de canalizaţie şi aerisire, alimentaţia, accesul la apă potabilă, probele anexate în raport nu combat argumentele sale, iar ca urmare consideră, că, dificultăţile cu care s-a confruntat pe parcursul detenţiei în instituțiile penitenciare nr.13 Chișinău şi nr.17 Rezina, condiţii care au depăşit nivelul inevitabil de suferinţă inerentdetenţiei şi au atins pragul de severitate contrar art.3 a Convenției, aceste condiţii fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

Susține, că aceste două penitenciare a fost, şi este deţinut, în condiţii de contrare art.3 CEDO, în perioada detenţiei a fost deţinut în condiţii de supraaglomerare, cu condiţii precare de igienă şi alimentare, unele deopotrivă sunt prezente şi în continuu. Spaţiile mici, nu erau deratizate, în unele celule dormeau pe rând, căci la un pat erau 2 persoane, celulele erau umede şi tavanul acoperit cu mucegai, lipsa sistemelor de ventilaţie, lipsa locurilor special amenajate pentru fumat. Exclusiv datorită condiţiilor precare de detenţie, din cauza umidităţii ridicate şi lipsei de ventilaţie, s-a îmbolnăvit de deferite boli, care au devenit cronice.

La data de 05.11.2024 condamnatul Chicu Valeriu a depus referință solicitând admiterea recursului și a suplimentului la cererea de recurs, cu casarea încheierii judecătoriei Orhei sediul Telenești din 21.12.2023, cu constatarea violării art.3 CEDO pe perioada detenției din 17.10.2014-09.06.2016 în

Penitenciarul nr. 13 Chișinău, pe perioada de la 09.06.2016 până în prezent în penitenciarul nr.17 Rezina.

Colegiul penal își va întemeia soluţia reţinută în baza art.447 alin.(3), (7) CPP conform căruia, *(3) Dacă consideră cauza de un interes deosebit pentru jurisprudență, precum și la cererea motivată a părților, instanța de recurs poate dispune, printr-o încheiere motivată, stabilirea ședinței de judecată cu citarea părților pentru participare la proces. (7) Dacă părțile invocă necesitatea administrării de noi probe, ele trebuie să indice aceste probe și mijloacele cu ajutorul cărora pot fi administrate, precum și motivele care au împiedicat prezentarea lor în primă instanță.*

În aspectul dat, Colegiul penal rezidă că, recursul declarat în cauza penală respectivă se judecă fără prezența părților la proces, potrivit prevederilor art.447 alin.(1) CPP, careva motive întemeiate condamnatul nu a prezentat privind examinarea cauzei în ședința de judecată, din care motiv solicitarea respectivă va fi respinsă.

Verificând argumentele invocate în recurs şi verificând legalitatea şi temeinicia încheierii atacate, Colegiul penal ajunge la concluzia că recursul declarat de condamnatul Chicu Valeriu urmează a fi admis cu casarea încheierii instanței de fond reieşind din următoarele considerente.

Conform art.449 alin.(1) pct.2) lit.b) CPP, *judecând recursul instanţa adoptă una din următoarele decizii: 2) admite recursul, casând hotărârea, parţial sau integral, şi ia una din următoarele soluţii: b) rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, dacă prin aceasta nu se agravează situaţia inculpatului.*

Cu referire la recursul condamnatului Chicu Valeriu, Colegiul penal în susținerea soluției se va referi la unele prevederi legale ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal și anume.

Conform art.469 alin.(1) pct.17^{1}) Cod procedură penală, *la executarea pedepsei, instanţa de judecată soluţionează chestiunile cu privire la constatarea condiţiilor de detenţie a condamnaţilor.*

Astfel, Colegiul penal va susține poziția condamnatului în partea constatării faptului că, el, a fost deţinut în Penitenciarul nr.17 Rezina, și Penitenciarul nr.13 în calitate de condamnat, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În conformitate cu prevederile art.473^{3} CPP,

(1) Plângerea referitoare la condiţiile de detenţie care afectează grav drepturile condamnatuluise examinează de către judecătorul de instrucţie, cu participarea condamnatului şi, după caz, a avocatului acestuia şi a reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare.

(2) Sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a condiţiilor de detenţie invocate de condamnat şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare.

(3) Pentru examinarea plângerii, reprezentantul administraţiei instituţiei penitenciare prezintă instanţei de judecată în scris, în termen de 30 zile, un raport în care răspunde la toate pretenţiile invocate de condamnat în plângere, cu menţionarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condiţiilor de detenţie contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului şi a materialelor anexate la acesta se înmânează condamnatului care a depus plângerea de către reprezentantul administraţiei instituţiei penitenciare.

(4) Termenul maxim de examinare a plângerii referitoare la condiţiile de detenţie care afectează grav drepturile condamnatului este de 3 luni. În termenul maxim de 3 luni nu se include termenul acordat condamnatului pentru detalierea pretenţiilor.

Potrivit art.473^4 CPP,

(1) La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părţi, cît şi rapoartelor instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu.

(2) La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată ţine cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului, precum şi de perioada în care condamnatul a fost deţinut în condiţiile contestate.

(3) În urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii.

(4) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.4732 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

(5) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.4732 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

(5^1) În cazul constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a

libertăţilor fundamentale şi perioada încălcării condiţiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, instanţa de judecată dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare.

(6) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.4732 alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă.

(7) Reducerea pedepsei sau, după caz, încasarea despăgubirii în valoare bănească, prevăzute la alin.(4) şi (5), se efectuează indiferent de confirmarea sau neconfirmarea vinovăţiei organului care pune în executare sentinţa sau încheierea ori a persoanelor publice din cadrul acestui organ.

(8) Dacă nu se constată încălcări ale prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în cadrul executării pedepsei, instanţa de judecată dispune respingerea plîngerii.

(9) Încheierea adoptată în condiţiile prezentului articol este executorie imediat, însă poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 15 zile de la data pronunţării, prin intermediul instanţei de fond. În cazul încasării mijloacelor băneşti, încheierea instanţei de judecată se execută în condiţiile prevăzute de Codul de executare.â

(10) Pedeapsa redusă în condiţiile alin.(4) constituie pedeapsă efectiv executată.

În sensul normelor de procedură menționate supra, Colegiul Penal atestă că, la data de 04.03.2019, condamnatul Chicu Valeriu, ispășind pedeapsa în Penitenciarul nr.17 Rezina, a depus plângere împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitor la condițiile de detenție în P-13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile prevenitului și condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Totodată, s-a constatat că condamnatul a mai depus plângeri împotriva administrației instituțiilor penitenciare la 18.07.2019, 28.10.2019, 30.10.2019,18.02.2021, 20.04.2021 referitor la condițiile de detenție în P-17 Rezina și Penitenciarul nr.13 Chișinău, care conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei (sediul Rezina) din 12 iulie 2022 a fost admisă parțial plângerea condamnatului Chicu Valeriu.

S-a constatat faptul că, condamnatul Chicu Valeriu, a fost deținut succesiv, cu statut de condamnat în Penitenciarele nr.17 Rezina și nr.13 Chișinău, în perioada 09.06.2016-08.09.2020, timp de 1552 (una mie cinci sute cincizeci și două) zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În condițiile art. 473[4] alin.(4) CPP, s-a redus pedeapsa condamnatului Chicu Valeriu, cu 155 (una sută cincizeci și cinci) zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarele nr. 17 Rezina și nr. 13 Chișinău, în condiții contrare prevederilor art.3 CEDO.

Deoarece Chicu Valeriu este condamnat la detenție pe viață, termenul de pedeapsă redus în condițiile art. 473[4] alin. (4) CPP, de 155 (una sută cincizeci și cinci) zile, a fost considerat drept termen ispășit efectiv de condamnat.

În privința perioadei rămase de 2 (două) zile, calculate în condițiile art. 473[4] alin. (4) CPP, s-a acordat cu titlu de compensare condamnatului Chicu Valeriu, suma de bani în mărime de 100 (una sută) lei, adică, câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care s-a dispus că urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a respins ca fiind depusă tardiv, capătul din plângerea condamnatului Chicu Valeriu referitor la constatarea faptului detenției cu statut de prevenit și condamnat în condiții contrare art.3 CEDO, în Penitenciarul nr.13 Chișinău, în perioada 17.10.2014-09.06.2016.

Capătul de plângere privind constatarea încălcării drepturilor privind condițiile de detenție a condamnatului, garantate de art.3 CEDO, pentru deținerea lui Chicu Valeriu în Penitenciarul nr.17 Rezina, în celula cu nr. 29, începând cu 08.09.2020, s-a respins ca neîntemeiată

Prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 09.03.2023 recursul declarat de administrație Penitenciarului nr.17 Rezina și recursul declarat de condamnatul Chicu Valeriu împotriva încheierii Judecătoriei Orhei sediul Rezina din 12 iulie 2022, s-a admis, casându-se integral încheierea cu trimiterea cauzei la rejudecare către instanța de fond, în alt complet de judecată.

Prin încheierea judecătoriei Orhei sediul Telenești din 21.12.2023 s-a respins ca fiind neîntemeiată plângerea condamnatului Chicu Valeriu cu privire la constatarea faptului detenţiei în condiţii inumane şi degradante care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Verificând legalitatea și temeinicia încheierii atacate, instanța de recurs constată că, instanța de fond a examinat cauza superficial, fără a cerceta minuțios sub toate aspectele circumstanțele cazului.

Potrivit materialelor cauzei rezultă că, la data de 04.03.2019, condamnatul Chicu Valeriu s-a adresat cu plângere către Judecătoria Orhei (sediul Central) prin care a solicitat de a obliga administrația Penitenciarului nr.17-Rezina să-l plaseze într-o cameră la regim inițial de detenție și condiții normale, deoarece nu mai poate suporta detenția într-o cameră în care se dețin alți condamnați cu regim comun.

La 18.07.2019, condamnatul Chicu Valeriu a depus o plângere către Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) privind condițiile precare de detenție în Penitenciarul nr.13-Chișinău în perioada 17.10.2014-09.06.2016, 16.07.2018-03.08.2018, 28.09.2018-19.11.2019.

La 28.10.2019, condamnatul Chicu Valeriu a mai depus o cerere către Judecătoria Orhei (sediul Rezina) prin care a solicitat de a obliga administrația Penitenciarului nr.17-Rezina să înlăture condițiile materiale contestate din celula nr. 70. Să fie despăgubit în valoare bănească pentru fiecare zi de detenție și să fie asigurat cu celulă care să corespundă normelor de detenție și condiții adecvate.

La 30.10.2019, condamnatul Chicu Valeriu a depus o plângere către Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) prin care a solicitat să fie despăgubit în valoare bănească pentru fiecare zi de detenție în Penitenciarul nr. 13-Chișinău.

La 18.02.2021, condamnatul Chicu Valeriu s-a adresat cu plângere către Judecătoria Orhei (sediul Rezina) prin care a solicitat de a obliga administrația Penitenciarului nr.17-Rezina să emită un Raport cu privire la condițiile în care a fost deținut care să corespundă adevărului.

La 20.04.2021, condamnatul Chicu Valeriu s-a adresat cu plângere către Judecătoria Orhei (sediul Rezina) prin care a solicitat de a obliga administrația Penitenciarului nr. 17-Rezina să-l asigure cu chiloți, ciorapi, maiouri, încălțăminte conform anotimpului etc.

Potrivit raportului nr.2/438 din 23.03.2021, Chicu Valeriu a fost condamnat prin sentința judecătoriei Strășeni din data de 19.10.2015 în baza art.171 alin.(2) lit.b^2, art. 171 alin.(3) lit.b), art. 172 alin.(2) lit,b^2), art. 172 alin.(3) lit.a) art.201/1 alin.(1) , art. 85 alin.(5) Cod penal la pedeapsă definitivă detențiune pe viață, cu executarea pedepsei într-un penitenciar de tip închis.

Începutul termenului la 12.10.2014.

Condamnaul Chicu Valeriu a fost deținut în Penitenciarul nr.13 în perioada 17.10.2014- 09.06.2016 în calitate de prevenit/condamnat în total 602 zile, în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina în periodele 09.06.2016-10.05.2017, 20.05.2017-22.01.2018, 06.02.2018-20.07.2020, 22.07.2020-23.02.2021, în total 1695 zile.

În total în perioadele vizate s-a deținut 2297 (două mii două sute nouzeci și șapte) zile.

Potrivit rapoartelor prezentate de reprezentantul penitenciarului nr. 17 Rezina, rezultă că Chicu Valeriu, s-a deţinut cu statut de prevenit/condamnat, în Penitenciarele nr.13 Chişinău, nr. 16 Pruncul şi nr. 17 Rezina, începând cu 17.10.2014.

Astfel Colegiul penal reţine că, conform prevederilor art.473^2 alin.(5) Codul de procedură penală, plângerea referitoare la condiţiile de detenţie care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenţiei

în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sunt deţinuţi în astfel de condiţii, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenţie.

Colegiul penal constată că, condamnatul Chicu Valeriu, s-a aflat în Penitenciarele nr.13 Chişinău, nr.16 Pruncul şi nr.17 Rezina începând cu 17.10.2024 până la 23.02.2021 (data emiterii raportului prezentat la examinarea cauzei).

Astfel, Chicu Valeriu, fiind deţinut în Penitenciarul nr. 17 Rezina, a depus în instanţa de judecată, plângere datată cu 04.03.2019, solicitând constatarea condiţiilor inumane de detenţie în perioada deţinerii sale, în calitate de condamnat, în toate penitenciarele în care a fost deţinut.

Luând în consideraţie faptul că art. art. 473^2, 473^3 şi art. 473^4 Codul de procedură penală, au fost introduse prin Legea nr. 272 din 29.11.2018, în vigoare din 01.01.2019, Colegiul penal reţine că prevederile art.473^2 alin.(5) Codul de procedură penală au fost respectate, or, condamnatul a fost deţinut consecutiv în penitenciarele respective începând cu 17.10.2014 şi până în prezent, nefiind eliberat din locurile de detenţie, anterior neadresând plângeri privind constatarea condiţiilor de detenţie în aceste penitenciare.

Astfel, se constată că plângerea condamnatului Chicu Valeriu a fost depusă în termeni legali.

Relevant la speță s-a reținut faptul, că potrivit materialelor cauzei, condamnatul Chicu Valeriu, s-a aflat în Penitenciarele nr.13 Chişinău, şi nr. 17 Rezina începând cu 17.10.2014 până la 23.02.2021, în condiţii precare de detenţie, luând în consideraţie totalitatea efectelor cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ţinând cont de principiile proporţionalităţii şi echităţii, urmând să beneficieze de reducere pentru fiecare zi de detenţie, în condiţii precare în Penitenciarul nr.13 și Penitenciarul nr.17 Rezina în calitate de condamnat.

Obiectiv se reține și faptul, că dificultăţile cu care s-a confruntat deţinutul Chicu Valeriu pe parcursul detenţiei sale în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina, având calitate de condamnat au depăşit nivelul inevitabil de suferinţă inerent detenţiei şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenţie, aceste condiţii fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

Colegiul penal notează, că statul trebuie să asigure ca persoana să fie deţinută în condiţii care sunt compatibile cu respectarea demnităţii sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferinţe sau dureri de o intensitate care să depăşească nivelul de suferinţă inerent detenţiei şi că

având în vedere exigenţele detenţiei, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenţei medicale necesare (cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94). Atunci când sunt evaluate condiţiile de detenţie, trebuie luate în consideraţie efectele cumulative ale acestor condiţii, precum şi durata detenţiei (Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).

Astfel, instanța de recurs reiterează faptul că întru adoptarea soluției pe caz, judecătorul de instrucție cu referire la rapoartele prezentate, nu a făcut o analiză amplă a condițiilor de detenție și cazare a condamnatului și anume ținând cont de Hotărârea Guvernului nr.583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnaţi, care în punctul 464 stipulează că ”Fiecare deţinut se asigură cu spaţiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătraţi, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcţii”, relevant speței Colegiul penal reținând și statutul executării pedepsei de către condamnați, conform cărui 457: În penitenciare deţinuţii sânt cazaţi în celule, amplasarea şi utilarea cărora este determinată în funcţie de tipul penitenciarului, regimul de deţinere şi normele de deţinere separată a deţinuţilor. 460. În penitenciarele nespecializate, în care funcţionează mai multe categorii de penitenciare, celulele sînt grupate după cum urmează: pe sectoare corespunzătoare fiecărei categorii de penitenciar; pe secţii în cadrul sectoarelor-în funcţie de regimul de deţinere a fiecărui tip de penitenciar. 461. În penitenciare specializate ca izolatoare de urmărire penală sînt create sectoare de detenţie corespunzătoare penitenciarului de tip semiînchis, iar în cadrul acestora-secţii corespunzătoare regimului comun şi de resocializare, pentru detenţia condamnaţilor lăsaţi în izolator pentru efectuarea lucrărilor de deservire gospodărească. 463. Pe lângă secţiile (sectoarele) de regim iniţial corespunzătoare penitenciarelor de tip închis şi semiînchis, precum şi în izolatoarele de urmărire penală se creează curţi de plimbare a deţinuţilor. 467. Celulele din blocurile de regim din penitenciare se amenajează conform anexei nr. 23 şi se asigură cu obiecte de inventar conform normelor stabilite în anexa nr. 22 la prezentul Statut. 468. Fiecare deţinut este asigurat cu un loc individual de dormit, pe care se fixează o tăblie ce indică numele şi prenumele deţinutului. 474. Alimentarea deţinuţilor se efectuează din contul mijloacelor bugetului de stat, cu respectarea normelor minime stabilite de Guvern. 475. Alimentarea deţinuţilor se efectuează cu hrană caldă de trei ori pe zi, în orele stabilite de programul zilei, în încăperi speciale sau în celule. După primirea hranei, vesela utilizată de către deţinuţi este supusă prelucrării sanitare. Pentru menţinerea ordinii în timpul alimentării, în cantine sînt prezenţi reprezentanţi ai administraţiei penitenciarului. 477. Deţinuţilor li se asigură acces permanent la apă potabilă. 491. În penitenciare se asigură respectarea strictă a regulilor sanitar-igienice şi antiepidemice stabilite. 496. Dezinfectarea

încăperilor de locuit, social-comunale şi a depozitelor se efectuează periodic, conform normelor sanitare stabilite. 497. Administraţia instituţiei asigură funcţionarea ritmică a ospătăriilor, uscătoriilor, frizeriilor şi altor obiecte de menire social-comunală. 501. Asistenţa medicală potrivit legii se acordă de către un personal medical calificat, în mod gratuit, ori de cîte ori este necesar sau la cerere. 502. Orice penitenciar trebuie să aibă la dispoziţie serviciul cel puţin un medic generalist, un medic stomatolog şi un medic psihiatru. În penitenciarele cu capacitatea de detenţie de 100 şi mai multe locuri, pe lîngă unitatea medicală, sînt create centre curative staţionare.

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal indică, că în cadrul vizitelor, în Raportul anual pentru anul 2017 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului s-a făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spaţiului de locuit pentru deţinut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deţinuţi din celulele instituţiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi ţinând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puţin 4 m^2 de spaţiu locativ per deţinut şi de a revizui, în consecinţă, capacitatea oficială a instituţiilor penitenciare. Spaţiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul. Contrar recomandărilor pre citate, studiind răspunsul emis de către Penitenciarul nr.13, instanţa a stabilit că, din informaţia prezentată, nu poate fi stabilit spaţiul efectiv care revenea unui deţinut, întrucât în raport sunt reflectate informaţii doar cu privire la perioada detenţiei/ numărul celulei/ şi respectiv suprafaţa totală a fiecărei celule,- fără a fi indicat cel puţin numărul de deţinuţi aflaţi în celulele respective.

La fel, în susținerea soluției adoptate, Colegiul penal relevă că judecătorul de instrucție nu s-a referit la faptul că în Raportul anual al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului în raportul efectuat în Penitenciarul nr. 17 Rezina la data de 08.04.2022 au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spatiului de locuit pentru detinut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de detinuti din celulele institutiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi tinând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel putin 4 m^2 de spatiu locativ per detinut şi de a revizui, în consecintă, capacitatea oficială a institutiilor penitenciare. Spatiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul. Conform raportului mentionat, Penitenciarul nr.17 are nevoie de reconstrucţii capitale ale anumitor blocuri şi reparaţii în majoritatea celulelor deţinuţilor. Chiar dacă standardul de cel puţin 4 m^2 de spaţiu locativ pentru deţinut se respectă în celule, condiţiile materiale de

detenţie erau în general nesatisfacătoare. Mobilierul (paturile, scaunele,) este vechi, cel mai des defect, condiţiile de igienă fiind mediocre, lenjeria de pat (perne, saltele, cearşafuri, pături) uzate. Această imagine se creează şi datorită faptului că multe din celule, în special ale deţinuţilor la detenţie pe viaţă, sunt pline de numeroase obiecte/lucruri personale ale deţinuţilor, care vizual transformă spaţiile în depozit. Deşi celulele sunt dotate cu anexe sanitare separate (veceu), accesul este îngrădit de praguri (trepte) foarte ridicate, ceea ce creează impedimente de accesare în cazul persoanelor cu dizabilităţi şi persoanelor în etate. Majoritatea veceurilor sunt într-o stare deplorabilă şi necesită reparate şi înlocuite obiectele sanitare vechi. Deţinuţii au acces la baie o dată în săptămână.

Instanța de recurs a reținut faptul că contrar recomandărilor precitate, studiind raportul prezentat se atestă de către administratia institutiei penitenciare Penitenciarul nr. 17 Rezina, s-a prezentat o informatie generală cu privire la suprafata ce revine unui detinut în celulele în care a fost detinut Chicu Valeriu din care reiese, că în general suprafata standart de 4 m^2 per deținut nu a fost probată inclusiv şi respectarea conditiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalatiilor electrice, că ventilarea era artificială, că detinutii sunt asigurati cu minimul necesar pentru trai, că detinutii zilnic sunt verificati de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probatiunii lipsei de încălcare a conditiilor de detentie invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administratiei institutiei penitenciare (art.473^3 alin. (2) din CPP).

Contrar alegațiilor instanței de fond, Colegiul penal rămâne solidar cu invocările condamnatului referitor la faptul că dificultătile cu care s-a confruntat el pe parcursul detenției sale în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina din 17.10.2014 - până la 23.02.2021 (data emiterii ultimului raport al P-17 Rezina), pe un termen de 2297 zile în calitate de condamnat, au depăşit nivelul inevitabil de suferintă inerent detentiei şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Conventie, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

Ținând cont de faptul, că condamnatul Chicu Valeriu a fost deținut în instututiile penitenciare nr.13 Chișinău și nr.17 Rezina neîntrerupt începând cu 17.10.2014 și până la 23.02.2021 (data emiterii ultimului raport al P-17 Rezina, cu unele întreruperi, când acesta s-a deținut în P-16, Pruncul, Colegiul penal va admite plângerea condamnatului în partea în care aceasta a fost respinsă neîntemeiat, adică pentru perioada 17.10.2014-23.02.2021 de detenție în condiții contrar prevederilor art. 3 CEDO, în acest sens începând cu 17.10.2014 chestiunile respective de constatare a detenției în condiții inumane și degradanate obținând și o reglementare normativă prin faptul că Republica Moldova a devenit parte la

Convenţia Europeană pentru Drepturile Omului când statul s-a angajat să respecte drepturile garantate de Convenţie şi a recunoscut jurisdicţia Curţii Europene a Drepturilor Omului fiind indubitabil faptul necesității stabilirii condițiilor de detenție în perioada solicitată de acesta.

Din analiza rapoartelor prezentate de reprezentantul penitenciarului nr.17 Rezina, Ion Panainte (vol.I, f.d.223 din 02.10.2020), raportul nr. 2/439 din 23.02.2021(vol.I, f.d. 244-250, vol II f.d. 1-5) rezultă că Chicu Valeriu s-a deținut cu statut de prevenit/condamnat în Penitenciarul nr.13 Chişinău în perioada de a fost deținut în Penitenciarul nr.13 în perioada 17.10.2014- 09.06.2016 în calitate de prevenit/condamnat în total 602 zile, în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina în periodele 09.06.2016-10.05.2017, 20.05.2017-22.01.2018, 06.02.2018-20.07.2020, 22.07.2020-23.02.2021, în total 1695 zile. În total în perioadele vizate s-a deținut 2297 (două mii două sute nouzeci și șapte) zile.

Colegiul penal consideră, că Chicu Valeriu a fost deținut cu statut de prevenit/condamnat, în condiții contrare art.3 CEDO în Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr.17 Rezina din următoarele motive.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menţionat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, articolul 3 al Convenţiei consfinţeşte una din cele mai fundamentale valori ale unei societăţi democratice.

Aceasta interzice, în termeni absoluţi, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanţe şi de comportamentul victimei (cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).

Colegiul menționează că, CtEDO a constatat că anumite condiții de trai ale deținuților constituie tratamente inumane și/sau degradante, și anume: suprapopularea din penitenciare - consideră că fiecare deținut trebuie dispună de un spațiu de cel puțin 4 m^2 (cauza Ostrovar v. Republica Moldova, hotărârea din 13.09.2005, § 80); celulele nedotate (cauza Becciev v. Republica Moldova, hotărârea din 04.10.2005, § 46), cu acces limitat sau lipsa accesului la lumina zilei (cauza Alver v. Republica Moldova, hotărârea din 08.11.2005, § 53), puțin sau deloc încălzite, fără sistem de ventilare, insalubre; lipsa posibilităților de recreare; lipsa hranei (cauza Becciev v. Republica Moldova, hotărârea din 04.10.2005, § 43-44); lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare (cauza Holomiov v. RM, hotărârea din 07.11.2006, § 120-121).

La constatarea condiţiilor de detenţie, instanţa naţională va ţine cont de faptul că maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidenţa articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura

lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanţele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătăţii victimei (cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deţinută în condiţii care sunt compatibile cu respectarea demnităţii sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferinţe sau dureri de o intensitate care să depăşească nivelul de suferinţă inerent detenţiei şi că având în vedere exigenţele detenţiei, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenţei medicale necesare (cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94). Atunci când sunt evaluate condiţiile de detenţie, trebuie luate în consideraţie efectele cumulative ale acestor condiţii, precum şi durata detenţiei (Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).

Curtea a considerat un tratament ca fiind ”degradant”, atunci când s-a cauzat victimelor sentimente de frică, îngrijorare și inferioritate capabile să le umilească și să le înjosească (Kudla v. Poland [GC], nr. 30210/96, § 92, ECHR 2000-XI). Pentru a determina dacă o anumită formă de tratament este „degradantă” în sensul articolului 3, Curtea va lua în calcul dacă scopul acestui tratament a fost de a umili și înjosi persoana și dacă, în ceea ce privește consecințele, acest tratament a afectat negativ personalitatea ei, într-un mod incompatibil cu articolul 3. Chiar și absența unui asemenea scop nu poate exclude categoric o constatare a violării articolului 3 (Raninen v. Finland, hotărâre din 16 decembrie 1997, şi Peers v. Greece, nr. 28524/95, § 74, ECHR 2001-III).

Ţinând cont de cele expuse supra, în continuare, Colegiul penal cu referire la admiterea recursului condamnatului Chicu Valeriu, va da o apreciere condiţiilor de detenţie invocate de către autorul plângerii, coroborate la poziţia autorităţilor instituţiei penitenciare consemnată în rapoartele anexate la materialele cauzei, prin prisma principiilor generale stabilite în jurisprudenţa CEDO, cu referire la încălcarea art. 3, care prevede că ”Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

În partea ce ține de condițiile de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale din Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr.17 Rezina, instanța de judecată reține că, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, la punctul 464, se stipulează că ”Fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m.p., care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții”.

Cu referire la acest aspect, în Rapoartele anuale ale Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările

Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m^2 de spațiu locativ per deținut și de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Totodată, instanța de recurs denotă că la aprecierea încălcării art. 3 CEDO nu pot fi luate în considerație doar criteriile principale cum ar fi: suprafața ce revine fiecărui deținut, condiții sanitare, dar și sistemul de canalizație, cantitatea și calitatea hranei, accesul la servici medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existența lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din R. Moldova nu ating un prag minim de suficiență.

Astfel, reieșind din situația descrisă în rapoartele prezentate instanței, este evident că reprezentantul penitenciarului nu a putut proba condițiile în care s-a deținut Chicu Valeriu în Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr.17 Rezina.

În cauza Kalashnikov c. Rusiei, precum şi în cauza Ostrovar c. Moldovei, Curtea a constatat că, supraaglomerarea deja ridică în sine o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenţiei, în special când ea durează perioade lungi de timp, aşa cum se reţine în cazul autorului plângerii, care a fost deţinut în Penitenciarul nr.13-Chișinău și 17 Rezina.

E de reţinut şi faptul că, în cazurile anterioare, în care reclamanţii au avut la dispoziţie mai puţin de 3 m^2 de spaţiu vital, Curtea a constatat că supraaglomerarea era suficient de gravă încât să justifice, în sine, constatarea încălcării art. 3 din Convenţie (Sulejmanovic c. Italiei, 16 iulie 2009, §51; Lind c. Rusiei, 6 decembrie 2007, §59).

Contrar recomandărilor pre citate, studiind rapoartele prezentate de către administrația instituției penitenciare nr.17 Rezina, Colegiul penal a stabilit că, pentru perioada vizată s-a indicat la general (*"referitor la celelalte aspecte invocate în cererea de chemare în judecată se comunică că condițiile de detenție pentru condamnatul la detenție pe viață Chicu Valeriu au corespuns minimului necesar, conform condițiilor izolatorului de urmărire penală"),* cu privire la suprafața ce revine unui deținut în celulele în care a fost deținut condamnatul, nefiind probată și respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt verificați de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor

de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare (art.473^3 alin. (2) din CPP).

Subsecvent, Colegiul penal mai reține că, alegațiile reprezentatului Penitenciarului nr.17 Rezina, la aceste aspecte, sunt declarative și lipsite de suport probatoriu, la rapoarte deși au fost anexate fotografiile celulelor în care s-a deținut Chicu Valeriu în Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr.17 Rezina, totuși nu reflectă în totalitate și cu exactitate lipsa încălcărilor prevederilor art.3 CEDO cu referire la deținerea condamnatului în condiții inumane și degradante.

Cu referire la celelalte alegații ale condamnatului referitor la condițiile sanitare și igienice, sistemul de canalizație și aerisire, alimentația, accesul la apă potabilă, instanța de recurs menționează că, probele anexate în raport nu combat argumentele condamnatului, iar ca urmare se consideră că dificultățile cu care s-a confruntat Chicu Valeriu pe parcursul detenției sale în Penitenciarele nr.13 Chişinău și nr.17 Rezina, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

La soluționarea acestui tip de plângeri legiuitorul conform art.473^4 alin.(6) CPP, a prevăzut că în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă.

Luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității şi echității, Colegiul conform art.473^4 constată deținerea în condiții contrare art.3 CEDO, în perioada 17.10.2014- 09.06.2016 în calitate de prevenit/condamnat în total 602 zile, în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina în periodele 09.06.2016-10.05.2017, 20.05.2017-22.01.2018, 06.02.2018-20.07.2020, 22.07.2020-23.02.2021, în total 1695 zile. În total în perioadele vizate s-a deținut 2297 (două mii două sute nouzeci și șapte) zile.

În împrejurările constatate, instanţa de recurs ajunge la concluzia că recursul condamnatului Chicu Valeriu urmează a fi admis cu casarea totală a încheierii instanței de fond, rejudecarea cauzei și emiterea unei hotărâțri noi în sensul descris supra.

În conformitate cu prevederile art.449 alin.(1) pct.2) lit.b) CPP, Colegiul penal,

D E C I D E :

Admite recursul condamnatului **Chicu Valeriu**, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Telenești din 21.12.2023, încheiere care se casează , cu rejudecarea cauzei și prunțarea unei hotărâri noi după cum urmează.

Se admite plângerea condamnatului Chicu Valeriu și se constată faptul că, condamnatul **Chicu Valeriu**, a fost deținut în perioada 17.10.2014-09.06.2016 în Penitenciarul nr.13 Chișinău, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO, - 602 (șase sute două) zile în calitate de prevenit/condamnat.

Se constată faptul că, condamnatul **Chicu Valeriu**, a fost deținut în perioadele: 09.06.2016-10.05.2017, 20.05.2017-22.01.2018, 06.02.2018-20.07.2020, 22.07.2020-23.02.2021, în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO, - 1695 zile (o mie șase sute nouăzeci și cinci) zile în calitate de condamnat

Condamnatul **Chicu Valeriu**, a fost deținut în Penitenciarul nr.13 Chișinău și Penitenciarul nr.17 Rezina, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO, în total - 2297 (două mii două sute nouzeci și șapte) zile.

În condițiile art.473^4 alin.(6) CPP, se explică lui Chicu Valeriu că este în drept să înainteze acțiune civilă în instanța de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței: Judecător: Judecător:

Copia corespunde originalului.